

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра педагогіки

Затверджено

Проректор з науково-

педагогічної і навчальної роботи
та рекрутації

Проф. Гаврилюк С. В.

"21" жовтня 2015 р.

ОСНОВИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ ТА ЛОГОПЕДІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»

Луцьк – 2015

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи дефектології та логопедії» для студентів спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта».

Розробник: старший викладач Брушневська І.М.

Рецензент: Кузава І.Б., доктор педагогічних наук, доцент

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 2 від 16 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри:

(Смолюк І.О.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту

Протокол № 2 від 17 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної комісії педагогічного інституту

(Антонюк В.З.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 21. 10. 2015 р.

Програма навчальної дисципліни “Основи дефектології та логопедії” складена відповідно до освітньо-професійної програми напряму підготовки бакалавр 6. 010101 “Дошкільна освіта”

Програма навчальної дисципліни складається з двох **змістових модулів**:

Змістовий модуль 1. Загальні питання дефектології. Психолого-педагогічна характеристика дітей з вадами психофізичного розвитку та система організації спеціальної роботи з ними

Змістовий модуль 2. Загальні питання логопедії як науки про вади мовлення та шляхи їх подолання і попередження

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 6	0101 Педагогічна освіта	нормативна
Модуль 2	6.010101 Дошкільна освіта	Рік підготовки 1
Змістових модулів 2		Семестр 2
ІНДЗ: €		Лекції 34 год.
Загальна кількість годин 180		Практичні 34 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): Аудиторних 2 год. самостійної роботи 2 год. індивідуальної роботи 2 год.	бакалавр	Консультації 12 год.
		Самостійна робота 100 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета та завдання навчальної дисципліни полягає у засвоєнні методології та методу спеціального підходу до педагогічних фактів і явищ, оволодіння фактичним матеріалом, донесення відомостей про своєрідність розвитку дітей з різноманітними вадами, про специфіку їх навчання та виховання, формування вміння характеризувати основні напрямки корекційної роботи з дітьми, що мають різноманітні вади розвитку.

Предметом курсу “Основи дефектології та логопедії” є вивчення розвитку, навчання, виховання дітей з особливими освітніми проблемами та пристосування їх до життя в навколишньому середовищі.

Об’єктом курсу є - основи дефектологічних знань.

Методологія курсу ґрунтується на принципах системності; науковості, діяльно-творчого підходу до професійної підготовки педагогічних кадрів у галузі дошкільної освіти. Важливе значення має взаємозв’язок теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які отримують студенти на лекціях, практичних та лабораторних заняттях, у процесі самостійної роботи, а також при перевірці глибини і міцності знань під час екзамену.

Наукову основу дисципліни складають теоретичні розробки видатних педагогів – корекційних педагогів та корекційних психологів, а також провідних сучасних вчених в галузі дефектології.

Завдання вивчення курсу:

Виходячи з кваліфікаційної характеристики бакалавра із дошкільної педагогіки вивчення курсу “Основи дефектології та логопедії” повинно дати студентам:

знання: закономірностей психофізичного розвитку дитини; ввести в педагогічний і освітній обіг студентів нові фактичні поняття, “дитина з особливими освітніми потребами”; дати

характеристику різних видів аномалій, з'ясувавши їх причини та природу; ознайомити студентів зі складністю структури та особливостями процесу аномального розвитку; сформулювати вміння студентів диференціювати різні види аномалій; визначити корекційні та компенсаторні можливості аномального розвитку.

виховувати: у студентів творчу активність, наполегливість в оволодінні системою наукових знань, виробляти необхідні в майбутній професійній діяльності різноманітні уміння, навички в роботі з дітьми дошкільного віку різних категорій.

“Основи дефектології та логопедії” висвітлює основні сторони розвитку дітей з особливими освітніми потребами, показує шляхи корекції та компенсації психофізичних недоліків з урахуванням новітніх методів та технологій. Особливо важливим є дослідження питань навчання, виховання та реабілітації дітей з особливими потребами, вплив на практику виховання таких дітей та досягнення у практичному пристосуванні їх до життя в навколишньому середовищі.

Курс лекцій розкриває закономірності нормального та аномального розвитку, виокремлює причини виникнення вад розвитку і дає уявлення про особливості дитини при різних відхиленнях у розвитку та мовленні.

Практичні та лабораторні заняття присвячуються аналізу та обговоренню особливостей дітей з різними видами аномального розвитку та мови, що навчаються та виховуються в умовах масових та спеціальних дитячих закладів.

Програма з основ дефектології та логопедії складена з урахуванням сучасних клініко-психолого-педагогічних досліджень, присвячених питанням вад розвитку, навчання та виховання дітей.

Курс “Основи дефектології та логопедії” розкриває причини виникнення різних вад, їх особливості, методи виявлення та основні способи корекції.

Викладання курсу “Основи дефектології та логопедії” будується на основі тісного зв'язку теорії та практики: на навчанні студентів вмінню спостерігати та аналізувати різні вади у розвитку, виявляти наявні труднощі у навчанні та вихованні, знаходити способи їх корекції та компенсації.

Курс “Основи дефектології та логопедії” спрямований на забезпечення теоретичної підготовки студентів, розширення їх світогляду.

Програма передбачена для студентів II курсу стаціонару спеціальність “Дошкільна освіта”.

Студенти повинні знати: закономірності психофізичного розвитку дитини; фактичні поняття “дитина з психофізичними вадами”; характеристику різних видів порушень розвитку; складність структури дефекту та особливості процесу аномального розвитку; різні види мовних порушень; корекційні та компенсаторні можливості дітей з психофізичними та мовними порушеннями в розвитку.

Студенти повинні вміти: диференціювати різні види відхилень у розвитку; визначити корекційні та компенсаторні можливості аномального розвитку; давати характеристику різних вад, з'ясувавши їх причини та природу.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання дефектології. Психолого-педагогічна характеристика дітей з вадами психофізичного розвитку та система організації спеціальної роботи з ними

ТЕМА I. Предмет та завдання дефектології. Закономірності психічного розвитку дитини в нормі і патології

Дефектологія як наука про закономірності розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами. Предмет, мета та завдання дефектології. Принципи і методи дефектології. Дефектологія як галузь педагогічної науки. Основні педагогічні поняття дефектології. Соціальне значення та складові частини дефектології. Значення корекційно-виховної роботи у розвитку та вихованні дітей, що мають вади фізичного та психічного розвитку. Поняття “дитина з особливими освітніми потребами”. Закономірності психічного

розвитку дітей. Особливості психофізичного розвитку дітей. Види дитячих аномалій, їх причини. Структура та аномального розвитку. Л.С.Виготський про аномальний розвиток. Класифікація, причини виникнення аномалій. Компенсаторні та корекційні можливості дітей з особливостями у розвитку. Психолого-педагогічні умови ефективності корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах спеціального навчально-реабілітаційного закладу.

ТЕМА 2. *Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами інтелекту (олігофренія).*

Діти з вадами інтелектуального розвитку. Поняття розумової відсталості. Класифікація розумової відсталості за глибиною дефекту. Клініко-педагогічна характеристика дітей-олігофренів за якісною своєрідністю структури дефекту. Особливості психічного розвитку дітей-олігофренів. Форми олігофренії. Диференціально-діагностичні критерії відмежування олігофренії від подібних з нею форм. Особливості навчання та виховання розумово відсталих дітей, їх соціально-трудова адаптація.

ТЕМА 3. *Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із затримками психічного розвитку*

Затримка психічного розвитку та її причини. Основні форми затримки психічного розвитку. Педагогічна характеристика дітей з затримкою психічного розвитку. Диференціація дітей з затримкою психічного розвитку та дітей – олігофренів.

ТЕМА 4. *Особливості розвитку, навчання та виховання діти з вадами аналізаторів*

Роль слуху у розвитку дитини та його дослідження. Основні форми патології слуху у дітей та причини їх виникнення. Глухота. Приглухуватість. Складність структури дефекту при ураженнях слуху. Глухонімота. Діти з порушеннями слуху, які підлягають навчанню у спеціальних навчальних закладах та корекційна робота з ними. Значення зору для життя дитини. Особливості зорового сприймання. Степені порушення зорової функції та її причини. Сліпота. Слабозорість. Вплив порушеного зору на пізнавальну діяльність дітей. Розвиток компенсаторних можливостей сліпих дітей. Особливості навчання слабозорих.

Індивідуальний підхід в умовах загальноосвітнього навчального закладу до дітей з порушенням зору.

ТЕМА 5. *Особливості розвитку, навчання та виховання діти з вадами рухової сфери*

Дитячий церебральний параліч та його причини. Паталогічні зміни в організмі при паралічах та їх клінічна картина. Характеристика вад моторної сфери, її вплив на розвиток дитини, її соціально-психологічну позицію. Особливості навчання та виховання дітей із порушенням опорно-рухового апарату. Компенсаторна робота з дітьми, що перенесли ДЦП в умовах спеціального навчально-реабілітаційного закладу.

ТЕМА 6. *Особливості розвитку, навчання та виховання діти з вадами емоційно-вольової сфери*

Діти з емоційними порушеннями, з порушеннями поведінки. Реактивні стани та конфліктні переживання. Діти з психопатичними формами поведінки. Основні ознаки психопатій, фактори, що їх викликають. Епілепсія, її причини та прояви. Психолого-педагогічна характеристика дітей-епілептиків. Шизофренія. Її причини та форми. Корекційна робота з дітьми, що мають розлади в емоційно-вольовій сфері. Діти з розладами спектру аутизму.

Змістовий модуль 2.

Загальні питання логопедії як науки про вади мовлення та шляхи їх подолання і попередження

ТЕМА 7. *Предмет та завдання логопедії*

Визначання логопедії як науки. Мета та завдання логопедії. Методологічні основи логопедії. Зв'язок логопедії з іншими науками. Принципи та методи логопедії як науки. Значення вивчення логопедії. Актуальні проблеми сучасної логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії.

ТЕМА 8. *Причини мовленнєвих розладів*

Витоки дослідження мовленнєвих вад. Основні причини мовленнєвих порушень.

Передумови у виникненні вад мовлення. Екзогенно-органічні чинники як причина мовленнєвих порушень. Спадковість у виникненні розладів мовлення. Роль соціальних чинників у виникненні мовленнєвих порушень.

ТЕМА 9. **Вади усного мовлення**

Мовлення як засіб спілкування. Основні компоненти мовлення. Клініко-педагогічна класифікація мовленнєвих вад: а/ фонетичні порушення; б/ фонетико-фонематичні порушення; в/ загальний недорозвиток мовлення. Види вад усного мовленнєвих; їх причини; прояви та корекційна робота з їх усунення: а/ дислалія; б/ дизартрія; в/ ринолалія; г/ алалія; д/ афазія; е/ заїкання.

ТЕМА 10. **Анатомо фізіологічні основи сприймання та вимови звуків**

Складові частини апарату мовлення. Центральний відділ апарату мовлення. Периферичний відділ апарату мовлення. Зв'язок центрального та периферичного відділів апарату мовлення. Акт мовлення. Будова слухового аналізатора. Механізм сприйняття звуків мови. Будова апарату мовлення. Механізми мовлення.

ТЕМА 11. **Вади звуковимови у дітей**

Ротацизм – вади вимови звуків *р р'*. Ламбдацизм – вади вимови звуків *л л'*. Сигматизм – вади вимови свистячих звуків *с с'*, *з з'* *ц ц'* *дз* і шиплячих звуків *ш ш'*, *ж ж'*, *ч, дж*. Йотацизм – вади вимови звука йот (*ј*). Капацизм – вади вимови звуків *к к'*. Гаммацизм – *г г'*. Хитизм – вади вимови звуків *х х'*. Рівні розладів звуковимови.

ТЕМА 12. **Вади голосу у дітей**

Акустичні основи голосоутворення. Етапи розвитку голосу дитини. Загальна характеристика порушень голосу. Форм функціональних та органічних розладів голосу. Причини та механізм вад голосу. Класифікація вад голосу. Профілактика порушень голосу. Основні завдання фонопедії.

ТЕМА 13. **Порушення темпу мовлення**

Визначення порушень темпу мовлення. Механізм та структура дефекту при браділалії; її причини, прояви та корекція. Механізм та структура дефекту при тахілалії; її причини, прояви та корекція. Основні принципи комплексного лікувально-педагогічного впливу на осіб, що мають розлади темпу мовлення.

Тема 14. **Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення дітей.**

Особливості фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку: причини, вікові параметри, ускладнення. Діагностика фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення. Основні шляхи корекційної роботи.

Тема 15. **Загальний недорозвиток мовлення дітей.**

Визначення загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку. Причини, симптоматика, вторинні порушення. Рівні загального недорозвитку мовлення. Диференціація корекційної роботи педагога на кожному з рівнів.

Тема 16. **Заїкання у дітей дошкільного віку.**

Етіологія виникнення заїкання у дітей. Критичні періоди появи заїкання. Симптоматика, особливості перебігу мовленнєвої патології. Шляхи корекції та попередження рецидивів заїкання.

Тема 17. **Тяжкі порушення мовлення дітей (алалія, афазія).**

Виявлення та діагностування тяжких порушень мовлення у дітей дошкільного віку. Причини, прояви, особливості перебігу алалії та афазії. Сенсорна та сенсо-моторна алалії. Дитяча афазія.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	практич. заняття	консультації	самост. робота
Змістовий модуль 1				

Загальні питання дефектології. Психолог-педагогічна характеристика дітей з вадами психофізичного розвитку та система організації спеціальної роботи з ними					
Тема 1. Предмет та завдання дефектології. Закономірності психічного розвитку дитини в нормі і патології	2	2		4	
Тема 2. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами інтелекту (олігофренія)	2	2	2	4	
Тема 3. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із затримками психічного розвитку	2	2		4	
Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами аналізаторів	2	2		4	
Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами опорно-рухової сфери	2		2	4	
Тема 6. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами емоційно-вольової сфери	2	2		4	
Змістовий модуль 2					
Загальні питання логопедії як науки про вади мовлення та шляхи їх подолання і попередження					
Тема 7. Предмет та завдання логопедії	2	2		4	
Тема 8. Причини мовленнєвих розладів	2	2		4	
Тема 9. Вади усного мовлення	2	4	2	8	
Тема 10. Анатомо фізіологічні основи сприймання та вимови звуків	2	2		4	
Тема 11. Вади звуковимови у дітей	2	4	2	8	
Тема 12. Вади голосу у дітей	2			4	
Тема 13. Порушення темпу мовлення	2			4	
Тема 14. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення дітей.	2	2	2	4	
Тема 15. Загальний недорозвиток мовлення дітей.	2	4	2	4	
Тема 16. Заїкання у дітей дошкільного віку.	2	2		4	
Тема 17. Тяжкі порушення мовлення дітей (алалія, афазія).	2	2		4	
Всього: 108 год.	34	34	12	100	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Пр зан №1	<p><u>ТЕМА. Предмет та завдання дефектології. Закономірність психічного розвитку в нормі і патології</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та завдання дефектології як науки про дітей з особливими освітніми потребами. 2. Соціальне значення дефектології. 3. Взаємозв'язок дефектології з педагогікою та психологією, іншими науками. 4. Сутність психічного розвитку дитини. 5. Роль біологічних і соціальних чинників в процесі психічного розвитку дитини. 6. Поняття “дитина з особливими освітніми потребами”. Навести приклади аномального розвитку. Навести приклади, коли дітей не можна віднести до категорії аномальних. 7. Закономірності психічного розвитку дітей. Особливості аномального розвитку дітей. 8. Складність структури аномального розвитку дітей. Л.С.Виготський про аномальний розвиток. 9. Класифікація, причини виникнення аномалій. Компенсаторні та корекційні можливості аномальних дітей. 10. Психолого-педагогічні умови ефективності корекційно-виховної роботи з аномальними дітьми в умовах спеціального навчально-реабілітаційного закладу. 	2 год.
Пр зан №2	<p><u>ТЕМА. Діти з вадами інтелекту</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття “розумова відсталість”, “олігофренія”. 2. Причини олігофренії у дітей. 3. Ступені олігофренії, їх коротка характеристика: а) легка; б) помірна; в) виражена; г) глибока розумова відсталість. 4. Загальна психолого-педагогічна характеристика розумово відсталих дітей (сприймання, стан пам'яті, уваги, мислення, уваги). 5. Охарактеризувати особливості мовлення дітей-олігофренів. 6. Охарактеризувати стан емоційно-вольової сфери дітей олігофренів. 7. Особливості педагогічної роботи з дітьми, що мають зниження інтелекту. 	2 год.
Пр зан №3	<p><u>ТЕМА. Діти із затримкою психічного розвитку</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття “затримка психічного розвитку”, характеристика цього дефекту, причини. 2. Особливості астенічного та церебрастенічного стану у дітей, його прояви. 3. Особливості психофізичного інфантилізму у дітей, його прояви. 4. Особливості синдрому гіперактивності з дефіцитом уваги, його прояви. 	2 год.

	<p>5. Особливості дисгармонійного розвитку у дітей (дисграфія, дислексія, дискалькулія), його прояви та наслідки.</p> <p>6. Психолого-педагогічна характеристика дітям із ЗПР.</p> <p>7. Диференціація дітей із ЗПР та із розумовою відсталістю</p>	
Пр зан №4	<p><u>ТЕМА. Діти з вадами аналізаторів (слуху, зору)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення слуху в житті та розвитку дитини. Причини виникнення вад слуху у дітей. 2. Структура дефекту при глухоті. Характеристика глухих дітей. 3. Структура дефекту при приглухуватості. Характеристика слабочуючих дітей. 4. Розвиток слуху та мовлення глухих та приглухуватих дітей 5. Наслідки ранньої втрати слуху дітьми. 6. Вторинні відхилення при вадах слуху. 7. Напрями корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають вади слуху. 8. Значення зору в житті дитини. Причини виникнення вад зору у дітей. 9. Ступені зниження зору у дітей. 10. Порівняльна характеристика стану зору дітей слабозорих та сліпих. <p>11. Напрями корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають вади зору.</p> <p>12. Необхідність своєчасної діагностики вад зору та слуху у дітей.</p>	2 год.
	<p><u>Тема. Діти з вадами емоційно-вольової сфери</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика дітей з емоційними порушеннями, з порушеннями поведінки. 2. Реактивні стани та конфліктні переживання. 3. Діти з психопатичними формами поведінки. Основні ознаки психопатій, фактори, що їх викликають. 4. Епілепсія, її причини та прояви. Психолого-педагогічна характеристика дітей-епілептиків. 5. Шизофренія. Її причини та форми. 6. Корекційна робота з дітьми, що мають розлади в емоційно-вольовій сфері. 7. Діти з розладами спектру аутизму. 	2 год
Пр зан №6	<p><u>ТЕМА. Предмет та завдання логопедії</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Логопедія як наука, її становлення та розвиток. 2. Мета та завдання логопедії на сучасному етапі. 3. Методологічні основи логопедії. 4. Зв'язок логопедії з іншими науками. 5. Принципи та методи логопедії як науки. 6. Значення вивчення логопедії. 7. Актуальні проблеми сучасної логопедії. <p>8. Визначити понятійно-категоріальний апарат логопедії.</p>	2 год.
	<p><u>ТЕМА. Причини мовленнєвих розладів</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні причини мовленнєвих розладів. 2. Характеристика передумов виникнення 	2 год.
Прза н №7		

	розладів мовлення. 3. Характеристика екзогенно-органічних чинників як причин мовленнєвих вад. 4. Роль спадкових чинників у виникненні мовленнєвих вад.	
	5. Роль соціальних чинників у виникненні вад мовлення.	
Прза н №8-9	<i>ТЕМА. Вади усного мовлення</i>	4 год.
	1. Класифікації мовленнєвих порушень. 2. Характеристика дітей з вадами мовлення. 3. Основні форми дислалії. 4. Загальна характеристика дизартрії. 5. Диференціація дизартрії та дислалії. 6. Основні форми ринолалії. 7. Специфіка порушень усного мовлення при ринолаліях. 8. Характеристика алалії, порівняння її з іншими розладами. 9. Характеристика афазії, порівняння її з іншими розладами. 10. Причини та симптоми заїкання. 11. Особливості заїкання у дошкільнят.	
Прза н №10	<i>ТЕМА. Анатомо фізіологічні основи сприймання та вимови звуків</i>	2 год.
	1. Характеристика центрального відділу апарату мовлення. 2. Характеристика периферичного відділу апарату мовлення 3. Зв'язок між центральним та периферичним відділами апарату мовлення. 4. Будова аналізатору слуху. 5. Дихальний відділ апарату мовлення 6. Голосовий відділ апарату мовлення. 7. Артикуляційний відділ апарату мовлення.	
Прза н №11-12	<i>ТЕМА. Вади звуковимови у дітей</i>	4 год.
	1. Характеристика «ротацизму». 2. Характеристика «ламбдацизму». 3. Характеристика «свистячому стигматизму». 4. Характеристика «шиплячому сигматизму». 5. Характеристика «йотацизму». 6. Характеристика «капацизму». 7. Характеристика «гаммацизму». 8. Характеристика «хитизму».	
Прза н №13	<i>Тема. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення дітей.</i> 1. Характеристика основних ознак фонетико-фонематичного недорозвитку в дітей. 2. Причини фонетико-фонематичного недорозвитку, вікові параметри, ускладнення. 3. Діагностика фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення. 4. Основні шляхи корекційної роботи.	2 год

	5. Етапи корекційної роботи з усунення вад фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення дошкільників.	
Прза н №14- 15	Тема 15. Загальний недорозвиток мовлення дітей. 1. Характеристика загального недорозвитку мовлення. 2. Причини загального недорозвитку мовлення. 3. Характеристика загального недорозвитку мовлення I рівня. 4. Психолого-педагогічна характеристика дітей із загальним недорозвитком мовлення II рівня. 5. Характеристика загального недорозвитку мовлення III рівня. 6. Характеристика загального недорозвитку мовлення IV рівня. 7. Основні напрямки корекційної роботи при загальному недорозвитку мовлення.	4 год
	Тема 16. Заїкання у дітей дошкільного віку. 1. Загальна характеристика заїкання як складного психофізичного розладу. 2. Причини виникнення заїкання. 3. Зміни в стані центральної нервової системи дитини, що заїкається. Поняття «гіпергідроз», «лабільність», «енурез», «енкопрез», «вегетодистонія», «логоневроз» та ін. 4. Класифікація заїкання. 5. Первинні та вторинні чинники в структурних проявах заїкання. 6. Корекційно-педагогічний вплив на мовлення та особистість дитини, що заїкається.	2 год
	Тема 17. Тяжкі порушення мовлення дітей (алалія, афазія). 1. Визначення та основні характеристики алалії та афазії у дітей та дорослих. 2. Характеристика основних форм алалії та афазії. 3. Характеристика особистісних особливостей дитини з алалією та афазією. 4. Основні види алалії. 5. Порівняльна характеристика дитини з алалією (афазією) та розумовою відсталістю. 6. Корекційна робота з дітьми з алалією та афазією.	2 год
	Разом:	34 год.

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>ТЕМА. Предмет та завдання дефектології. Закономірності психічного розвитку дитини в нормі і патології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Своєрідність розвитку дитини, що має фізичні або психічні вади. 2. Сутність поняття “компенсація”. В чому полягають вищі стадії компенсаторного процесу. Чинники, що мають вплив на цей процес. 3. Суспільне та сімейне виховання аномальних дітей. 4. Міжнародні правові норми про права дітей-інвалідів. 	4 год.
2	<p>ТЕМА. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами інтелекту (олігофренія)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розумова відсталість ускладненої форми. 2. Реабілітація розумово відсталих дітей в сучасних умовах. 3. Корекційна робота з дітьми, що мають помірну розумову відсталість. 	4 год.
3	<p>ТЕМА. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із затримками психічного розвитку-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психолого-педагогічна діагностика затримки психічного розвитку. 2. Диференційна діагностика затримки психічного розвитку і педагогічної занедбаності. 3. Шляхи корекційної роботи з дітьми із ЗПР. 	4 год.
4	<p>ТЕМА. Особливості розвитку, навчання та виховання діти з вадами аналізаторів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заходи з корекції вад слуху у дітей. 2. Роль зниження слуху в процесі розвитку мовлення у дітей. 3. Здатність зорового сприймання у дітей сліпих та слабозорих. 4. Особливості мовлення дітей з вадами зору. 	4 год.
5	<p>ТЕМА. Особливості розвитку, навчання та виховання діти з вадами рухової сфери</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Компенсаторна робота з дітьми, що перенесли ДЦП в умовах спеціального навчального закладу. 2. Робота по реабілітації дітей з вадами опорно-рухового апарату. 	4 год.
6	<p>ТЕМА. Особливості розвитку, навчання та виховання діти з вадами емоційно-вольової сфери</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Корекційна робота з дітьми, що мають конфліктні переживання. 2. Корекційна робота з дітьми, що мають реактивні 	4 год.

	стани. 3. Слабоумство при шизофренії.	
7	ТЕМА. <i>Предмет та завдання логопедії</i> 1. Яка роль логопедії в реалізації навчально-виховного процесу дошкільного закладу? 2. Які проблеми є актуальними для сучасної логопедії.	4год.
8	ТЕМА. <i>Причини мовленнєвих розладів</i> 1. Роль генетичних чинників у виникненні розладів мовлення. 2. Порівняйте причини недорозвитку дитячого мовлення з дефектами сформованого мовлення.	4год.
9	ТЕМА. <i>Вади усного мовлення</i> 1. Порівняйте визначення дислалії в роботах М.Є.Хватцева, О.В.Правдіної, О.А.Токаревої. Встановіть їх подібність та різницю. 2. В чому полягає вплив вроджених розщипин піднебіння на мовленнєвий розвиток дитини? 3. Чому при дизартрії важливо оцінити стан фонематичного слуху та лексико-граматичної сторони мовлення?	8год.
10	ТЕМА. <i>Порушення темпу мовлення</i> 1. Дати короткий аналіз розвитку проблеми про розлади темпу мовлення. 2. Пояснити основні розділи комплексного обстеження осіб з розладами темпу мовлення.	4год.
11	ТЕМА. <i>Вади голосу у дітей</i> 1. Розкрити акустичні основи голосоутворення. 2. Дати характеристику окремим формам функціональних та органічних вад голосу.	4год.
12	ТЕМА. <i>Вади звуковимови у дітей –</i> 1. Назвіть основні види порушень окремих звуків. 2. Опишіть артикуляцію звуків (за вибором). 3. Опишіть дефекти вимови звуків (за вибором).	8год.
	Разом	

7. Індивідуальні завдання

На основі аналізу науково-методичної літератури, педагогічної преси підготувати реферати за нижче вказаною тематикою.

Реферат повинен мати 10 сторінок комп'ютерного набору, титульну сторінку, де вказано кафедру, тему, прізвище студента, його ім'я, рік написання. Реферат повинен мати план та висновки, використану літературу.

1	ТЕМА. Психічні особливості розумово відсталих дітей.	
2	ТЕМА. Олігофренія, викликана синдромом Дауна.	
3	ТЕМА. Олігофренія, ускладнена порушенням слуху та мови.	
4	ТЕМА. Олігофренія після перенесення нейроінфекції.	

5	ТЕМА. ЗПР, викликана астенічним станом дитини.	
6	ТЕМА. Психофізичний інфантилізм.	
7	ТЕМА. Гіпердинамічний синдром з дефіцитом уваги.	
8	ТЕМА. Стан функції мовлення у дітей із ЗПР.	
9	ТЕМА. Діти з педагогічною занедбаністю.	
10	ТЕМА. Діти з реактивним станом поведінки.	
11	ТЕМА. Конфліктні переживання у дітей.	
12	ТЕМА. Психопатоподібні форми поведінки у дітей.	
13	ТЕМА. Епілептоїдна психопатія.	
14	ТЕМА. Діти з шизоїдними рисами характеру.	
15	ТЕМА. Глухонімота.	
16	ТЕМА. Слепо-глухо-німі діти.	
17	ТЕМА. Розвиток мови при важких ураженнях слуху.	
18	ТЕМА. Діти з істеричними рисами характеру.	
19	ТЕМА. Розвиток орієнтації у просторі у дітей з порушенням зору.	
20	ТЕМА. Дефекти звуковимови у дітей дошкільного віку.	
21	ТЕМА. Порушення фонематичного слуху у дітей дошкільного віку.	
22	ТЕМА. Загальний недорозвиток мовлення.	
23	ТЕМА. Диференціація невротичного та неврозоподібного заїкання.	
24	ТЕМА. Логоневроз.	
25	ТЕМА. Розвиток мовлення при ринолаліях.	
26	ТЕМА. Алалія	
27	ТЕМА. Афазія	

8. Методи навчання

Інформаційно-рецептивний, диспут, круглий стіл, мозкова атака, брейн-ринг, евристична бесіда

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

Іспит з курсу проводиться згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу» (п.ІV.8.).

Питання до іспиту «Основ дефектології та логопедії»

1. Предмет та завдання дефектології.
2. Поняття “аномальна дитина” та особливості аномального розвитку.
3. Основні категорії аномальних дітей.
4. Основні причини аномалій у дітей.
5. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
6. Характеристика ступеня та якості первинного дефекту, своєрідність вторинних відхилень.
7. Значення корекції та компенсації аномального розвитку, як основної проблеми дефектології.

8. Корекційна робота у спеціальних навчальних закладах та умови її ефективності.
9. Галузі дефектології та їх завдання.
10. Діти з гіпердинамічним синдромом та дефіцитом уваги.
11. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
12. Характеристика ідіотії.
13. Педагогічна характеристика дітей із ЗПР.
14. Характеристика астенічного стану при ЗПР.
15. Характеристика церебрастенічного стану при ЗПР.
16. Характеристика психофізичного інфантилізму при ЗПР.
17. Характеристика стану дисгармонійного розвитку при ЗПР.
18. Олігофренія. Ступені розумової відсталості.
19. Характеристика дисграфій в учнів початкових класів.
20. Причини виникнення розумової відсталості.
21. Характеристика дислексій в учнів початкових класів.
22. Характеристика розладів вищої нервової діяльності при олігофренії.
23. Дефектологія як галузь педагогічної науки.
24. Навчання та розвиток аномальних дітей.
25. Особливості розвитку психічних процесів дітей-олігофренів.
26. Основні завдання дефектології.
27. Основні принципи та методи дефектології.
28. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
29. Допоміжні школи та їх завдання.
30. Характеристика психофізичного інфантилізму при ЗПР.
31. Поняття “затримки психічного розвитку” та її класифікація.
32. Характеристика імбецильності.
33. Особливості корекційно-виховного процесу в школі інтенсивної педагогічної корекції.
34. Диференціація стану ЗПР та легкої розумової відсталості.
35. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
36. Особливості розвитку психічних процесів розумово відсталих дітей.
37. Характеристика основних категорій аномальних дітей.
38. Диференціація стану ЗПР та олігофренії.
39. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
40. Навчання та розвиток аномальних дітей.
41. Педагогічна характеристика дітей із ЗПР.
42. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
43. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
44. Причини затримки психічного розвитку у дітей.
45. Навчання та розвиток аномальних дітей.
46. Характеристика анатомічних змін при олігофренії (мікро-, макро-, гідроцефалія).
47. Психолого-педагогічна характеристика дітей-дебілів.

10. Методи навчання: практичні заняття, бесіда (репродуктивна, проблемно-пошукова), метод ілюстрацій (використання, таблиць, малюнків тощо), метод демонстрацій (використання наочних засобів навчання), практичні методи (розв’язування педагогічних задач, виконання практичних завдань, захист проектів, підготовка рефератів), навчальні дискусії, ділові та рольові ігри, заохочення, методи контролю (усний, письмовий, тестовий).

11. Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування (фронтальне, індивідуальне), письмовий контроль (експрес-контроль, письмові роботи, контрольні роботи), графічна перевірка (складання схем), практичний контроль (розв’язування педагогічних задач, виконання практичних завдань), тестовий контроль (поточний, модульний), ділові та рольові ігри.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

				Поточний контроль (мах = 40 балів)													Модульний контроль (мах = 60 балів)	ІНДЗ	Загальна кількість балів
				Модуль 1													Модуль 2		
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								МКР 1	МКР 2				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	30	30	6	100	
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2					
Т 16	Т 17																		
2	2																		

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Загальні питання дефектології. Психолог-педагогічна характеристика дітей з вадами психофізичного розвитку та система організації спеціальної роботи з ними

Змістовий модуль 2. Загальні питання логопедії як науки про вади мовлення та шляхи їх подолання і попередження

Теми 1-17 – 2бали;

2бали – на практичному занятті: 1 – виступ на занятті, 1 – участь в обговоренні.

ІНДЗ – 6 балів.

Модуль 2

Модульні контрольні роботи (форма проведення: тестування) – 60 балів. Загальна кількість балів визначається підсумовуванням балів, які були отримані студентом на основі виконання контрольних завдань з кожного змістового модуля.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 - 81	C	
67 -74	D	Задовільно
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

13. Методичне забезпечення

- Луцик І. Г. Застосування інтерактивних технологій у процесі навчання за кредитно-модульною системою : методичні рекомендації / Ірина Геннадіївна Луцик – Луцьк : Луцький педагогічний коледж, 2009. – 98 с.
- Радченко М.А. Теоретичні основи педагогіки: Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Педагогіка» для студентів заочної форми організації навчання / М.А.Радченко. – Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. – 208 с.
- Томашевська І.П. Методичні рекомендації щодо організації самостійної

роботи студентів в умовах кредитно-модульного навчання / І.П. Томашевська. – Луцьк: Коллаж, 2010. – 45 с.

14. Список джерел

1. Архипова Е.Ф. Коррекционная работа с детьми с церебральным параличом. / Е.Ф. Архипова – М.: Просвещение. – 1989. – 79 с.
2. Боскис Р.М. Дети с нарушениями слуха. / Р.М. Боскис - М. – 1981. – 86 с.
3. Буянов М.И. Ребёнок из неблагополучной семьи. / М.И. Буянов – М.: Просвещение, 1988. – 207 с.
4. Власова Т.А. Учителю о детях с отклонениями в развитии. / Т.А.Власова, М.С. Певзнер – М.- 1973.– 126 с.
5. Діагностика психічного розвитку дітей з 7 років / Метод. посібник.– І.- Франківськ. – 1993. – 65 с.
6. Ефименкова Л. А. Корекция устной и письменной речи учащихся начальных классов./ Л.А. Ефименкова - М.: – Просвещение. – 1991. 224 с.
7. Забрамная С.Д. Отбор умственно отсталых детей в спец. Учреждения / С.Д. Забрамная – М.: Просвещение. – 1977. – 96 с.
8. Затримка психічного розвитку в дітей. [Під ред. Ілляшенко Г.Д.] – К. - 1996. – 96 с.
9. Задержка психического развития и пути ее преодоления. – М., 1976 / вып. 13. - 47 с.
10. Зайцев М.М. Учителю о детях с отклонениями зрения. / М.М. Зайцев - М., 1973, – 63с.
11. Ілляшенко Н.С. Аномальна дитина в школі / Н.С. Ілляшенко, Н.С. Стадненко –К.: ІСДО, 1995. – 120 с.
12. Ипполитова А.Г. Открытая ринолалия / А.Г. Ипполитова –М.: Просвещение, 1983. – 95 с.
13. Катаева А.А. Дошкольная олигофренопедагогика. / А.А. Катаева, Е.А. Стеблева – М.: Просвещение, 1988. – 144 с.
14. Коберник Г.Н. Основы дефектологии / Г.Н. Коберник, В.Н. Синев – К.: Вища школа. – 1994. – 124 с.
15. Коломинский Н.И. Развитие личности учащихся вспомогательной школі / Н.И. Коломинский – К.: Рад. школа, 1978, - 96 с.
16. Коррекция речи у детей шестилетнего возраста в процессе обучения. К.: Рад. шк. 1984. – 89 с.
17. Кузьмина В.С. Дети с расстройствами поведения. / В.С. Кузьмина - К.: рад. шк. – 1981. –96 с.
18. Лебединская К.С. Диагностика раннего детского аутизма / К.С.Лебединская, О.С. Никольная – М.: Просвещение, 1991. – 96 с.
19. Логопедия [по.ред Л.С.Волковой] –М.: Просвещение, 1989. – 528 с.
20. Логопедия [под. ред.. М.К. Шеремет] – К., 2010. – 486с.
21. Мастюкова Е.М. Физическое воспитание детей с церебральным параличом / Е.М. Мастюкова – М.: Просвещение. – 1991. – 159 с.
22. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників [Під ред. Стадненко Н.М.] – К., – 1987.– 296 с.
23. Методы коррекции нарушений звуковой стороны речи у детей [Под ред. Ленской Р.Г]. Киев. 1969. – 82 с.
24. Обучение детей с задержкой психического развития в подготовительном классе [Под ред. Мачихиной В.Ф, Циникой Н.А.] – М.: Просвещение, 1987. – 144 с.
25. Певзнер М.С. Клинико-педагогические методы изучения

- неуспеваючих школьникоу / М.С. Певзнер – М., 1979. – 142 с.
26. Принципы отбора детей во вспомогательные школы [Под ред. Г.М. Дульнева] – М., 1969. – 96 с.
 27. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталых школьников / С.Я. Рубинштейн – М.: Просвещение, 1986 – 268с.
 28. Савченко М.А. Виправлення вад звуковимови у дітей / М.А. Савченко – К., 1987. – 204с.
 29. Самсонов Ф.А. Основы генетики в дефектологии. / Ф.А. Самсонов – М.,; Просвещение» – 1980, – 111 с.
 30. Стадненко Н.М. Нариси з психології розумово відсталої дитини. / Н.М. Стадненко - К.– 1989. – 115 с.
 31. Селецкий А.И. Психопатология детского возраста. / А.И. Селецкий – К.: Вища школа, 1987. – 296 с.
 32. Селецкий А.И. Психология и психопатология слабоумия. / А.И.Селецкий – К.: Рад. школа. 1981. – 144 с.
 33. Селиверстов В.М. Педагогические истоки логопеди / В.М.Селиверстов, Ю.Г.Гаубих , М., – 1984. – 77 с.
 34. Стадненко Н.М. Диагностика отклонений в умственном развитии учащихся. / Н.М. Стадненко – К.: Освіта. – 1991. – 96 с.
 35. Ульяновка У.В. Шестилетние дети с задержкой психического развития./ У.В. Ульяновка - М., 1990. – 183 с.
 36. Учащиеся вспомогательной школы [Под ред. Певзнер М.С.] – М.: Педагогика. – 1979. – 323 с.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. www.education.gov.ua - сайт Міністерства освіти і науки України
2. www.nbuv.gov.ua - сайт бібліотеки ім. Вернадського.
3. www. - сайт Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки